

Волинський національний університет імені Лесі Українки

Факультет культури і мистецтв

Кафедра культурології

В. М. Шостак

Культура Волині

Методичні рекомендації до курсу

Луцьк
Вежа-Друк
2021

УДК 008: 35.075.5(072)
Ш79

*Рекомендовано до друку науково-методичною радою
Волинського національного університету імені Лесі Українки
(протокол № 5 від 27.01.2021 р.)*

Рецензенти :

Столярчук Н. М., кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри культурології Волинського національного університету імені Лесі Українки;
Сичевська-Возняк О. М., кандидат філософських наук, доцент кафедри соціального забезпечення та гуманітарних дисциплін Луцького національного технічного університету.

Шостак В. М.

Ш 79 Культура Волині : методичні рекомендації до курсу / В. М. Шостак. – Луцьк : Вежа-Друк, 2021. – 36 с.

У методичних рекомендаціях до курсу “Культур Волині” подано мету і структуру курсу, короткий опис очікуваних знань, вмінь і компетентностей студентів, теми змістових модулів, критерії і напрямки поточного контролю знань, методичні поради для самостійної та індивідуально-дослідної роботи.

Рекомендовано студентам-бакалаврам спеціальності 034 „Культурологія” освітньо-професійної програми „Аналітика культури та креативні індустрії”

УДК 008: 35.075.5(072)

© Шостак В. М., 2021

© Волинський національний
університет імені Лесі Українки, 2021

ЗМІСТ

1. Опис навчальної дисципліни	4
2. Мета та завдання навчальної дисципліни.....	5
3. Компетенції.....	6
4. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни.....	11
5. Завдання для семінарських занять	17
6. Завдання для самостійної роботи.....	20
7. Види та форми індивідуальних науково-дослідних завдань	23
8. Політика оцінювання та академічна доброчесність	25
9. Перелік питань до екзамену.....	27
10. Рекомендована література.....	30

1. Опис навчальної дисципліни.

Методичні рекомендації до дисципліни «Культура Волині» складені відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавра спеціальності 034 «Культурологія».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є соціокультурні процеси на території Волині з найдавніших часів до сучасності, вся сукупність художньо-естетичних явищ і духовного розвитку особистості в контексті суспільно-політичних та господарсько-економічних координат різних етапів становлення Волинського краю. Зусилля студентів спрямовані на вивчення суспільних інститутів і практичних механізмів, що забезпечують відтворення та розвиток культурних практик, цінностей і норм. Досвід регулювання культурної сфери вивчається в історичній динаміці сучасних геополітичних викликів і цивілізаційних умов в контексті входження Волині в європейський культурний простір.

Міждисциплінарні зв'язки передбачають використання студентами знань, які вони отримали під час вивчення історії та культури України та регіональних культур світу, методики соціокультурної діяльності, основ культурології та первісної культури, медіа культури, теорії і практики культурно-краєзнавчої роботи та інших дисциплін, передбачених навчальним планом.

Програма навчальної дисципліни складається з таких **змістових модулів**:

1. Змістовий модуль 1. Особливості розвитку культури Волині: витоки, етапи, перспективи.

2. Змістовий модуль 2. Культурно-мистецьке життя Волинського краю: головні форми і напрямки.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни.

Метою викладання навчальної дисципліни “Культура Волині” є ознайомлення студентів із культурою Волині на основі ґрунтовного вивчення теоретичних джерел, монографічної літератури і аналізу творчого спадку митців волинського краю. Основна увага в курсі приділяється основним етапам і особливостям розвитку культури Волині в просторі і часі. При цьому розгляд культури нашого краю здійснюється на принципах поетапності, спадковості і багатофакторного аналізу. Значна увага звернута на головні науково-теоретичні концепції щодо витоків соціо-культурних процесів на Волині. Проводиться порівняльний аналіз культурного життя Волині з іншими регіонами України та світу

Основне завдання вивчення дисципліни ознайомити студентів з культурними процесами і пам'ятками Волині, навчити застосовувати набуті знання у майбутній професійній діяльності та науково-дослідній роботі.

3. Компетенції.

До кінця навчання студенти повинні бути компетентними у питаннях:

- історії Волині;
  - специфіки розвитку культури Волині;
  - видів і жанрів мистецтва Волині;
  - особливостей розвитку кіно і театрального мистецтва
  - на основі вивченого матеріалу робити порівняльний аналіз різних історичних періодів;
  - аналізувати твори мистецтва;
  - пропагувати художньо-естетичну культуру волинського краю;
  - застосовувати набуті знання у майбутній професійній діяльності та науково-дослідній роботі;
  - орієнтуватися в конкретній художньо-естетичній епосі, у тенденціях і напрямках культури Волині.
-
- У процесі вивчення запланованих тем студент виробляє в собі здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі й практичні проблеми в галузі дослідження культури рідного краю. Адже ефективне опрацювання програмового матеріалу на лекціях і підготовці до семінарських занять передбачає використання різного виду теоретичних знань і креативних підходів до аналізу культурних явищ і процесів. Часто нові елементи культурного осмислення і культурних практик Волині характеризується комплексністю та невизначеністю умов, потребують системного і багатофакторного аналізу.

В ході осмислення ключових проблем становлення, розвитку і перспектив культурних процесів на території Волині студент повинен бути націлений на формування сукупності загальних компетентностей. Серед яких ключовими і головними є:

1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
3. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
4. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
5. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).
6. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.
7. Здатність працювати автономно і в команді.
9. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
11. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні; 12. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей соціокультурного розвитку України та світу.

Для становлення майбутнього фахівця-культуролога вирішального значення набувають спеціальні та фахові компетентності. При засвоєнні програмового матеріалу і самостійних творчих пошуках студент повинен усвідомлювати і прагнути оволодіти головними компетентностями, які передбачені державними стандартами. Серед них фундаментальне значення мають :

1. Здатність презентувати результати професійної діяльності в усній та письмовій формі, надавати відповідну аргументацію.
2. Здатність визначати ступінь цінності та унікальності об'єктів культури у українському та міжнародному контекстах.
3. Здатність критично аналізувати культурні явища та процеси з використанням загальнонаукових та спеціальних наукових методів;
4. Здатність розуміти та інтерпретувати джерела культури (писемні, речові, візуальні) з урахуванням різних контекстів (історичного, соціального, антропологічного, політичного, релігійного, екологічного тощо).
5. Здатність використовувати різноманітні джерела інформації та методологічний апарат культурології для виявлення, аналізу культурних потреб суспільства.
6. Здатність аналізувати культурну політику в інституціях різних рівнів.
7. Здатність обґрунтовувати рішення щодо врегулювання відносин у сфері культури на основі розуміння специфіки соціокультурних процесів.
8. Здатність створювати аналітичні звіти, розробляти рекомендації та генерувати проекти (культурно-мистецькі, художні та дозвілєві) щодо об'єктів професійної діяльності, використовуючи актуальну нормативну основу.
9. Здатність оцінювати матеріальну та духовну цінність об'єкта культурної спадщини різних історичних періодів та географічних ареалів.
10. Здатність популяризувати знання про культуру та поширювати інформацію культурологічного змісту використовуючи сучасні інформаційні, комунікативні засоби та візуальні технології.

11. Здатність організувати культурні події, використовуючи сучасні методи та технології.

12. Здатність дотримуватися стандартів професійної етики та міжкультурної комунікації.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 120 години / 4 кредити ECTS.

денна форма навчання

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання	03 Гуманітарні науки, 034 «Культурологія», Освітня програма «Культурологія», Освітній ступінь бакалавр	Нормативна
Кількість годин/кредитів 120/4		Рік навчання 2
		Семестри 4
		Лекції 22 год.
ІНДЗ:		Практичні (семінарські) 20 год.
		Індивідуальні 0 год.
		Самостійна робота 70 год.
		Консультації 8 год.
		Форма контролю: залік (4 семестр)

заочна форма навчання

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Заочна форма навчання	0201 Культура, 6.020101 «Культурологія» Освітній ступінь бакалавр	Нормативна
		Рік навчання 5
		Семестри 9
Кількість годин/кредитів 108/3		Лекції 10 год.
		Практичні (семінарські) 6 год.
		Індивідуальні 46 год.
ІНДЗ: €		Самостійна робота 46 год.
	Консультації 5 год.	
	Форма контролю: залік (9 семестр)	

4.Інформаційний обсяг навчальної дисципліни.

Змістовий модуль 1. Особливості розвитку культури Волині: витоки , етапи, перспективи.

ТЕМА 1. Прадавня культура Волині.

Характеристика території Великої Волині в передісторичні часи. Волинь у часи неоліту. Племена, що жили території Волині - дуліби, бужани, лучани. Археологічні знахідки на Волині. Стоянки та їхня характеристика. Стан археологічних досліджень Волині. Дослідники Волині: О. Цинкаловський, Ф. Вовк, барон Штайнгель, В. Антонович, Ігнатій Крашевський. Огляд наукових праць. Перші спогади про Волинь. Масуді про плем'я валінан. Походження назви. Таємниче місто Волинь. Великоморавська держава - перша державна організація слов'ян та її творець Моймир. Зв'язок з Волинню. Червенські городи, Лодомерія. Похід кн. Володимира на Червенські городи. Перша згадка у "Повісті временних літ". Перша городова політична організація.

ТЕМА 2. Культура Галицько-Волинського князівства.

Передісторичні часи - матеріальна культура, стоянки, археологічні знахідки на території Володимира. Володимир у Княжу добу - матеріальна культура: археологічні знахідки, архітектура. Князь Данило. Місто Холм. Зв'язки з Києвом. Книгописання. Розвиток міст. Зростання Волинсько-Галицької держави. Стародавні пам'ятки волинського письменництва - Волинський літопис. Культурні центри при дворі Володимира Васильковича і Мстислава Даниловича.

ТЕМА 3. Культура Волині ХІУ-ХУІІ ст.

Поділ України та розвиток культури. Братства і їх вплив на розвиток культури Волині. Матеріальна культура Литовсько-польської доби. Архітектура - Успенський собор та Васильківська церква у Володимирі. Козацький рух на Волині. Дмитро Іванович Вишневецький і Волинь. Торгові центри Волині: Луцьк, Ковель, Острог, Крем'янець. Розвиток художніх

ремесел. Боротьба волинян проти асиміляторських заходів за збереження національної культури.

ТЕМА 4. Церковно-сакральне мистецтво і архітектура Волині.

Церковна архітектура. Печерні монастирі. Ротондові церкви. Оздоблення храмів. Фрески, мозаїки. Особливості богослужіння. Чернецтво на Волині. Пам'ятки культової металопластики монастиря св. Миколая в Жидичині біля Луцька. Фонд сакрального мистецтва у Волинському краєзнавчому музеї: етапи формування . Волинська школа іконопису і храми Волині. Свято-Успенський собор в с.Зимне.

ТЕМА 5. Культурно-освітня діяльність Острозької академії. Книгодрукування на Волині.

Життя і діяльність князя Костянтина Острозького. Рукописи і стародруки з бібліотеки князів Острозьких, Острозька Біблія. Пересопницьке Євангеліє. Герасим та Мелетій Смотрицькі. Волинське братство та його діяльність. "Євангеліє Учительне". Діяльність та життєвий шлях Кирила Транквіліона Ставровецького на Дубенщині Рівненської області і в Україні. Діяльність Івана Федорова. Острозький період.

Змістовий модуль 2. Культурно-мистецьке життя Волинського краю : головні форми і напрямки.

ТЕМА 6. Архітектура Волині.

Культова дерев'яна архітектура. Церкви Різдва Богородиці та Іллінська у К.Каширську, Воскресіння у Суходолах, церкви у с Кошари, Смолигів, Смидин, Острів'я і їх особливості. Синодальна заборона будувати церкви в українському стилі. Культова мурована архітектура - Олика, Остріг, Луцьк, Почаїв, Володимир. Народне житло та його особливості на Волині. Різниця між житлом на півдні та півночі Волині.

Церкви оборонного типу у місті Луцьку (Братська і Покровська церкви). Костел Петра і Павла. Луцький замок та етапи будівництва. Федосіївська

церква та розписи Лідії Спаської. Охорона пам'яток культури - українське законодавство. Туристичний бізнес і культурні проекти на Волині.

ТЕМА 7. Розвиток декоративно-ужиткового мистецтва на Волині.

Меблі - стаціонарні та пересувні. Еволюція меблів. Розміщення меблів у селянській хаті. Принципи та правила. Народний одяг. Верхній зимовий одяг. Спідниці - літники та андараки. Сорочки - чоловічі та жіночі. Головний убір - дівочий, жіночий, чоловічий. Вишивка і ткацтво. Оздоблення житла. Рушники, клітники, скатертини, пасяки. Орнаменти - геометричні, рослинні, антропоморфні, зооморфні. Особливості етнографічного відділення Волинського краєзнавчого музею.

ТЕМА 8. Театральне мистецтво Волині.

Передумови виникнення театру на Волині. Аматорський театр. Польський театр у Луцьку. Ляльковий театр. Творча діяльність та історія створення Волинського обласного музично-драматичного театру імені Тараса Шевченка. Визначні постаті театру. Репертуар і інноваційні проекти театру. Школи виконавської майстерності і режисури. Повернення культурної пам'яті. Родина Певних : трагічна доля ,сподвижницька праця і здобутки в галузі театрального мистецтва.

ТЕМА 9. Іконопис на Волині.

Ікона Холмської Божої Матері, історія знахідки, зв'язки з Візантією. Роль і значення в збереженні духовних традицій українського народу. Видатний іконописець Волині - Йов Кондзелевич, ігумен Білостоцького монастиря, Манявський скит, робота на Волині. Іконописні традиції Волині. Ікона "Спас у Славі" ХУІ ст; "Святий Юрій Змієборець", (с Бобли Турійського району). "Розп"яття з пристоячими". Музей Волинської ікони в Луцьку, його наукова спадщина і виставково-галерейна діяльність.

ТЕМА 10. Живопис Волині.

Розвиток живопису Волині. Пам'ятки релігійного живопису з колекції князів Радзивілів в Олицькому замку. Вплив європейської традиції на розвиток живопису Волині. Сучасне образотворче мистецтво Волині. Творчість видатного волинського живописця Андроника Лазарчука. Творчість сучасних волинських живописців (О. Байдуков, Т. Галькун, М. Ковальчук, К. Борисюк, О. Валента, О. Шмаков). Сучасний стан розвитку живопису на Волині. Актуальне мистецтво.

ТЕМА 11. Усна народна творчість Волині.

Легенди та міфи Волині. Казки. Приказки та прислів'я. Особливості пісенно-поетичної творчості козацької доби. Календарно-побутова, сімейна обрядовість волинян. Замовляння як найдавніший шар народної культури. Астральна і водяна символіка. Зооморфні сюжети і природні символи. Художньо-естетичні особливості і світоглядні змісти. Роль і значення чисел та кольорів.

ТЕМА 12. Музика та вокальне мистецтво.

Музичне життя Волині ХІУ-ХУІІ ст. народної музичної творчості. Кобзарське мистецтво. Зв'язок народного і професійного мистецтва. Друга половина ХVІІІ ст. - формування основи української національної школи у професійній музиці. Устилуг. Ігор Стравінський в Устилузі. Розвиток вокального та хорового мистецтва. Музичні колективи та виконавці Волинського краю доби української незалежності.

ТЕМА 13. Волинь, як пограниччя культур.

Взаємозв'язки та взаємовпливи культур на пограниччі. Поняття категорії "пограниччя культур" в сучасній науці. Польська культура на Волині. Польське осадництво, відомі поляки Волині - Габріеля Запольська, Ігнатій Крашевський, Радзивілли, Вячеслав Липинський. Культура етнічних меншин Волині та їх взаємозв'язок. Чехи і німці на Волині. Їх культурний внесок у розвиток Волинського краю.

	Усього	у тому числі			
		Лек.	Практ. (Семін.)	Інд.	Сам. роб.
Змістовий модуль 1. Особливості розвитку культури Волині: історичний аспект.					
Тема 1. Прадавня культура Волині..	4	2	2		
Тема 2. Волинська земля в передісторичну епоху	4		2		2
Тема 3. Культура Галицько-Волинського князівства.	6	2			4
Тема 4 Княжий город Володимир	2		2		
Тема 5 Культура Волині XIV-XVII ст.	6	2			4
Тема 6 Церковне мистецтво Волині	2	2			
Театр 7. Освітня та просвітня діяльність Острозької академії. Книгодрукування на Волині.	2	2			
Разом за змістовим модулем 1	26	10	6		8
Змістовий модуль 2: Мистецтво			Волині.		
Тема 8. Архітектура Волині.	10	2	4	4	
Тема 9. Архітектурні пам'ятки Луцька	2		2		
Тема 10 Розвиток декоративно-ужиткового мистецтва на Волині.	8	2	4	2	
Тема 11. Театральне мистецтво Волині..	6	2		4	
Тема 12 Іконопис Волині..	10	2	4	4	
Тема 13. Живопис Волині.	8	2	2	4	
Тема 14. Усна народна творчість Волині.	6	2		4	
Тема 15. Музика та вокальне мистецтво.	4	2		2	
Тема 16. Мистецьке життя Волині.	16		2	4	10

Тема 17 Волинь, як пограниччя культур.	12	2	2		8
Разом за змістовим модулем 2	82	16	20	28	18
Усього годин	108	26	26	28	28

5. Завдання для семінарських занять.

1	Волинська земля в передісторичну епоху <ol style="list-style-type: none"> 1. Територія Великої Волині в передісторичні часи - загальна характеристика. 2. Неоліт на території Волині. Волинські племена - дуліби, бужани, лучани. 3. Археологічні знахідки на Волинських землях. Стоянки та їхня характеристика. 4. Сучасний стан археологічних досліджень Волині. 5. Дослідники Волині: О. Цинкаловський, Ф. Вовк, барон Штайнгель, В. Антонович. 6. Ігнатій Крашевський та його "Подорожі по Волині і Полісся".	2
2	Княжий город Володимир. <ol style="list-style-type: none"> 1. Матеріальна культура, стоянки, археологічні знахідки на території Володимира. 2. Володимир у Княжу добу - матеріальна культура: археологічні знахідки, архітектура. 3. Архітектура Литовсько-Польської доби у Володимирі - Успенський собор та Васильківська церква. 4. Архітектурний комплекс Зимненського монастиря.	2
3	Архітектура Волині. <ol style="list-style-type: none"> 1. Культова дерев'яна архітектура. Церкви Різдва Богородиці та Іллінська у Камінь Каширську, Воскресіння у Суходолах, ц. у с Кошари, Смолідів, Смидин, Острів'я і т. п. їх особливості. 2. Політика російського Синоду стосовно будівництва церков на Волині. 3. Культова мурована архітектура - Олика, Остріг, Луцьк, Почаєв, Володимир. 4. Народне житло та його особливості на Волині. Різниця між житлом	4

	на півдні та півночі Волині.	
4	<p>ТЕМА 5. Архітектурні пам'ятки Луцька.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Церкви оборонного типу у місті (Братська і Покровська церкви). 2. Бароко на Волині, костел Петра і Павла. 3. Луцький замок та етапи будівництва. 4. Федосіївська церква та розписи Лідії Спаської. 5. Охорона пам'яток культури - українське законодавство. 6. Туристичний бізнес на Волині. Проекти та пропозиції. 	2
5	<p>Розвиток декоративно-ужиткового мистецтва на Волині.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Меблі - стаціонарні та пересувні. Еволюція меблів. 2. Розміщення меблів у селянській хаті. Принципи та правила. 3. Оздоблення житла. Рушники, клітники, скатертини, пасяки. 4. Народний одяг. Верхній зимовий одяг. Спідниці - літники та андараки. 5. Сорочки - чоловічі та жіночі. Головний убір - дівочий, жіночий, чоловічий. 6. Вишивка і ткацтво. Орнаменти - геометричні, рослинні, антропоморфні, зооморфні. 	4
6	<p>Іконопис Волині.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ікона Холмської Божої Матері, історія її знахідки. 2. Іконописні традиції Волині XIV - XVI та їхні зв'язки з Візантією. 3. Видатний іконописець Волині - Йов Кондзелевич, ігумен Білостоцького монастиря, Манявський скит, робота на Волині. 4. Іконописні традиції Волині. 	4
7	<p>Живопис Волині</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Творчість видатного волинського живописця Андроника Лазарчука. 2. Творчість сучасних волинських живописців (О. Байдуков, Т. Галькун, М. Ковальчук, К. Борисюк, О. Валента, О. Шмаков). 3. Сучасний стан розвитку живопису на Волині. 	2

8	<p>Мистецьке життя Волині</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Життя і діяльність князя Костянтина Острозького. Острозька Біблія. 2. Пересопницьке Євангеліє. 3. Герасим та Мелетій Смотрицькі. 4. Волинське братство та його діяльність. 5. Ігор Стравінський в Устилузі. Творчість видатного українського композитора. 	2
9	<p>Волинь, як пограниччя культур (4 год.)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Взаємозв'язки та взаємовпливи культур на пограниччі. Поняття категорії "пограниччя культур" в сучасній науці. 2. Польська культура на Волині. Польське осадництво, відомі поляки Волині - Габріеля Запольська, Ігнатій Крашевський, Радзивілли, Вячеслав Липинський. 3. Сучасний стан польсько-українських культурних відносин. 4. Чеська культура на Волині. Чеські колонії. Сучасний стан. 5. Німецька культура на Волині. Сучасний стан. 6. Єврейська культура на Волині. Сучасний стан. 	2
	<p>Разом:</p>	26 год

6. Завдання для самостійної роботи.

Самостійна робота студента та виконання ним індивідуальних завдань має на меті поглибити знання, удосконалити вміння та здобути компетентності, передбачені освітньою програмою на здобуття бакалаврського рівня спеціальності 034-культурологія. Пропонується тематика для самостійного пошуку додаткових джерел, вивчення маловідомих сторінок історії та культури Волині. Студент сам обирає тему дослідження з огляду на власні наукові зацікавлення, особисті мотиви і наявність відповідних джерел для вивчення культурних процесів на Волині.

Примірна тематика для самостійної роботи студента.

1. Первісна культура на території Волині та її особливості.
2. Археологічна спадщина Яна Фітцке як джерело для вивчення культури Волині.
3. Мезолітичні культурні пам'ятки на території Волині.
4. Волинь та Волинське Полісся в неолітичний час.
5. Трипільська культура на території Волині.
6. Культурні матеріали Волині доби бронзи.
7. Культура Волині та Волинського Полісся княжої доби.
8. Язичництво та раннє християнство на Волині.
9. Розвиток декоративно-прикладного мистецтва Волині у X-XIII столітті.
10. Пам'ятки писемності середньовічної Волині.
11. Витоки художньої культури Волинської землі.
12. Торгівля і ремесла та їх вплив на культурні зв'язки волинян.
13. Міста як центри економічного і культурного життя краю в X-XVI столітті.
14. Соціально-економічні умови розвитку волинської культури за Литовсько-Польської доби в XIV-XVIII столітті.
15. Культурне життя Західного Полісся в Литовсько-Польських політичних координатах.
16. Духовно-релігійні процеси на Волині в першій половині XIX століття.

17. Культурні процеси на Волині в ХІХ столітті : вплив і значення Російської імперії.
18. Суспільно-політичне та культурне життя Волині в період української революції 1917-1921 років.
19. Громадсько-політичні рухи та культурні події на Волинській землі в 1921-1939 роках.
20. Регіон та його культура в період німецько-радянської війни.
21. Культурне життя Західного Полісся у радянський період.
22. Суспільно-культурні зрушення в добу „перебудови”.
23. Соціально-економічні перетворення та культурні зміни в умовах незалежної України.
24. Волинь і Волинське Полісся в історичній і політичній динаміці : еволюція поняття.
25. Етнографічні дослідження і науково-творчі здобутки Олени Пчілки.
26. Творчість та життєвий шлях Уласа Самчука.
27. УПА у спогадах сучасників та повстанські пісні Волині.
28. Життя і дорога в безсмертя академіка Михайла Кравчука.
29. Історія церкви Іоанна Богослова в Луцьку.
30. Волинський воєвода Г.Юзевський та його вплив на соціокультурний розвиток Волині.
31. Петро Певний і Волинське Українське Об'єднання.
32. Образ Волинського Полісся в творчості О.Купріна.
33. Творчий феномен Лесі Українки : особливості і значення для культури Волині.
34. Клим Поліщук – письменник щедрого таланту і трагічної долі.
35. Життя і творчість Маргарити Малиновської.
36. Сенаторка О.Левчанівська : громадська діяльність і творча спадщина.
37. Луцькі українські гімназії Волині.
38. Документи Волинського краєзнавчого музею про долі репресованих волинян.

39. М. П. Левицький та його внесок в культуру Волині.
40. Анатолій Дублянський на Волині. Діяльність УАПЦ.
41. Еліта на різних етапах історії Волині.
42. Церковна еліта в історії Волинського краю.
43. Генеалогія окремих родів волинської аристократії Х-ХVIII століття.
44. Інтелектуальна еліта Волині в сучасному українському державотворенні.
45. Життя і творчість Василя Слапчука.
46. Товариство холмщаків та його роль в розвитку культури Волинського краю.
47. Дмитрівська церква у Луцьку.
48. Петро Троневи́ч – відомий дослідник Волині.
49. Науково-теоретична спадщина Г.В.Охрі́менка.
50. Давня культура Волині і її особливості у трактуванні М.М.Кучинка.

Самостійне науково-дослідницьке завдання студента з курсу „Культура Волині” включає вивчення особливостей культурного розвитку Волині з давніх часів і до наших днів на основі використання історичної, культурологічної, мистецької, наукової літератури в позаурочний час. Передбачається написання самостійного наукового дослідження „Історико-культурологічний аналіз розвитку окремого населеного пункту Волині”.

Робота повинна містити план, вступ, історичну довідку, аналіз культурного розвитку, концептуальні висновки і список використаної літератури, додатки. Орієнтований обсяг такої роботи - 20-25 сторінок.

7. Види та форми індивідуальних науково-дослідних завдань (ІНДЗ).

Програмою курсу передбачається обов'язкове індивідуальне науководослідне завдання, яке виконується на основі засвоєння певного змістового модулю або змісту навчального курсу вцілому. Основна мета такого завдання полягає у систематизації, закріпленні, поглибленні теоретичних знань із курсу та застосування їх при вирішенні конкретних дослідницьких задач. Автор має продемонструвати рівень своєї фахової кваліфікації, ерудиції, а також володіння методикою та методологією культурологічного дослідження. Виконання завдання покликане сприяти підвищенню рівня інтелектуальної та дослідницької культури, більш глибокому осмисленню найістотніших проблем розвитку минулої і сучасної культури Волині, засвоєнню необхідних форм та методів науково-практичної діяльності, розвитку творчого мислення. Завдання пропонуються у формі написання творчої роботи (есе), яка має вирізнятися, з одного боку, концептуальним характером, а з другого, – самобутнім авторським підходом до теми.

Передусім, на високу оцінку може претендувати робота, яка містить власний погляд на розглядувану проблему, відзначається логічністю і переконливістю аргументації, конкретними прикладами з історії культури Волині, зв'язком із сучасними культурними реаліями. Робота повинна містити план, обґрунтування вибору теми, концептуальні висновки і список використаної літератури. Орієнтовний обсяг такої роботи – 10 - 15 сторінок.

Виконання індивідуальних завдань викладач контролює на практичних заняттях і у вільний від аудиторних занять час. Написання ІНДЗ здійснюється за такими орієнтовними темами, які конкретизуються в залежності від наукових зацікавлень студента.

Тема 1. Архітектура Волині.

Тема 2. Розвиток декоративно-ужиткового мистецтва на Волині.

Тема 3. Театральне мистецтво Волині.

Тема 4. Іконопис Волині.

Тема 5. Живопис Волині.

Тема 6. Усна народна творчість Волині.

Тема 7. Музика та вокальне мистецтво.

Тема 8. Мистецьке життя Волині.

8. Політика оцінювання та академічна доброчесність.

Політика викладача щодо студента. Відвідування занять студентами є обов'язковими, допускаються пропуски занять з поважних причин (хвороба студента, сімейні обставини тощо).

Теми пропущених занять повинні бути відпрацьовані студентом самостійно і здані викладачу у вигляді індивідуальних завдань. Якщо студент має вагомні причини, що не дозволяють йому систематично відвідувати заняття, він може перейти на вільний графік з дозволу декана факультету.

Політика щодо академічної доброчесності. Підготовані студентом індивідуальні завдання (проблемні завдання, реферати, творчі роботи, есе) мають продемонструвати поглиблене вивчення джерел, змістовність і глибину розкриття теми, творчий підхід і самостійність мислення, оригінальність висновків. За потреби студент може отримати консультацію у викладача у позааудиторний час. Студенти мають дотримуватись етичних норм академічної доброчесності та не допускати обману й академічного плагіату. Під академічним плагіатом розуміється оприлюднення (частково або повністю) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження та/або відтворення опублікованих текстів інших авторів без відповідного посилання (цитування). подання робіт, які є не вашими особистими розробками, копіювання чужих ідей без відповідного цитування.

Критерії оцінювання:

Семінарських занять:

- змістовність, глибина висвітлення проблеми;
- логічна послідовність викладу матеріалу;
- підкріплення викладу конкретними прикладами;
- власна точка зору на проблему;
- опрацювання джерел з теми заняття;
- вміння робити висновки, узагальнення.

Самостійна робота:

- науково-дослідницька пошукова робота;
- змістовність, глибина розкриття теми;
- самостійність мислення.

Шкала оцінювання (національна та ECTS)

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи (проекту), практики	для заліку
90-100	A	Відмінно	Зараховано
82-89	B	Добре	
75-81	C		
67 -74	D	Задовільно	
60 - 66	E		
1-59	Fx	Незадовільно	Незараховано (з можливістю повторного складання)

Програма курсу передбачає використання словесних, наочних, практичних та проблемно-пошукових методів навчально-пізнавальної діяльності, які допоможуть ефективно використати години відведені для читання курсу.

9. Перелік питань до екзамену.

1. Територія Великої Волині в передісторичні часи - загальна характеристика.
2. Неоліт на території Волині: культури і світоглядні традиції.
3. Волинські племена - дуліби, бужани, лучани.
4. Археологічні знахідки на Волинських землях та їхня характеристика.
5. Сучасний стан археологічних досліджень Волині.
6. Культура Волині в епоху Київської Русі.
7. Дослідники Волині: О. Цинкаловський, Ф. Вовк, барон Штайнгель, В. Антонович.
8. Ігнатій Крашевський та його "Подорожі по Волині і Полісся".
9. Згадки про Волинь в історичних джерелах.
10. Червенські городи, Лодомерія.
11. Похід кн. Володимира на Червенські городи. Нові риси в політичній і духовній культурі.
12. Культура Волинсько-Галицької держави.
13. Король Данило і початки євроінтеграційних процесів.
14. Культура Холмщини і її місце в загальноукраїнських культурних процесах.
15. Волинський літопис як цінне джерело пізнання епохи.
16. Культурно-просвітницька діяльність Володимира Васильковича і Мстислава Даниловича.
17. Володимир у Княжу добу: матеріальна культура, археологічні знахідки, архітектура.
18. Архітектура Литовсько-Польської доби у Володимирі - Успенський собор та Васильківська церква.
19. Архітектурний комплекс Зимненського монастиря.
20. Ікона Холмської Божої Матері : історія створення, збереження і сакральний зміст.
21. Іконописні традиції Волині XIV - XVI та їхні зв'язки з Візантією.
22. Йов Кондзелевич та його творча спадщина на Волині.

23. Іконописні традиції Волині 17-19 століття..
24. Культова дерев'яна архітектура Волині - загальна характеристика.
25. Політика російського Синоду стосовно будівництва церков на Волині.
26. Культова мурована архітектура - Олика, Остріг, Луцьк, Почаєв, Володимир.
27. Народне житло та його особливості на Волині.
28. Оздоблення житла на Волині і особливості інтер'єру.
29. Народний одяг. Вишивка і ткацтво. Види орнаментики та їх символіка.
30. Вплив пограничних етносів на культуру Волині.
31. Польська культура на Волині та її особливості в різні епохи.
32. Сучасний стан польсько-українських культурних відносин.
33. Чеська культура на Волині. Чеські колонії. Сучасний стан міжкультурної комунікації.
34. Вплив німецьких культурних традицій. Волинь і Німеччина в сучасних умовах взаємодії..
35. Єврейська культура на Волині: еволюція і сучасний стан.
36. Церкви оборонного типу у місті Луцьку (Братська і Покровська церкви).
37. Архітектура бароко на Волині.
38. Луцький замок : історія розвитку і місце в сучасних культурних процесах.
39. Федосіївська церква та розписи Лідії Спаської.
40. Охорона пам'яток культури Волині і міста Луцька.
41. Туристичний бізнес на Волині. Проекти та пропозиції.
42. Творчість видатного волинського живописця Андроника Лазарчука.
43. Сучасний стан розвитку живопису на Волині.
44. Життя і діяльність князя Костянтина Острозького.
45. Острозька Біблія та її місце в історії української культури.
46. Пересопницьке Євангеліє. Музейний комплекс в Пересопниці.
47. Культурна діяльність Герасима та Мелетія Смотрицьких.
48. Волинське братство та його діяльність.
49. Творчість видатного українського композитора Ігора Стравінського.

- 50.Культура Волині в другій половині 20 століття.
- 51.Рух шістдесятників на Волині.Постать Іващенко Д.П.
- 52.Культурно-громадські рухи Волині в 90-х роках 20 століття.
- 53.Головні тенденції культурного розвитку Волині доби незалежності.
- 54.Нові креативні індустрії.Музей сучасного мистецтва у м.Луцьку.
- 55.Проблема реєстрації , опису і збереження культурної спадщини Волині.
- 56.Луцьк-приємне відкриття.Промоція культурного туризму в м.Луцьку.
- 57.В.К.Липинський та його науково-теоретична спадщина.
- 58.Культурні пам'ятки місцевого та всеукраїнського значення на Волині.

10. Рекомендована література.

1. Александрович В. Ікона Покрову Богородиці з Святотроїцької церкви у с. Речиці // Тези та матеріали міжнародної конференції. "Волинська ікона. Питання історії вивчення, дослідження та реставрації". - Луцьк: Музей Волинської ікони. - 1997. - С 9-11.
2. Александрович В. Українське малярство XIII-XV ст.- Львів,1995. – 197 с,
3. Археологічна спадщина Яна Фітцке. За заг.ред. Г.Охріменка.- Луцьк,2005.-487с.
4. Бондаренко Г., Гаврилюк О. , Дмитренко А. та ін.. Західне Полісся : історія та культура. - Луцьк,2012. - 778с.
5. Братушко Ю., Лугіна Л., Луць В., Цитович В. Фізико-хімічні та стратиграфічні дослідження живопису волинських ікон // Волинська ікона: питання історії, вивчення, дослідження та реставрації. Доповіді та матеріали IV наукової конференції. - Луцьк, 1997. - С. 98-107.
6. Волинська ікона XVI-XVIII ст. Каталог та альбом. - Київ-Луцьк: Спадщина, 1998. - 135с.
7. Волинь у долях краян і людських документах. Заг.ред. М.І.Дубини. Т.1, 2. - Луцьк,1996. - Т. 1. – 343 с., Т.2. – 443 с.
8. Грушевська М. Причинки до історії руської штуки в давній Польщі // Записки Наукового товариства ім. Т. Г. Шевченка. - Львів, 1903 - Кн. I, т. 4. - С. 1-11.
9. Жолтовський П. М. Український живопис XVII-XVIII ст. - К., 1978. – 326 с.
10. Жолтовський П. Розвиток національних рис в українському мистецтві (Друга пол. XVI- перша пол. XVII століття. Живопис.)//Нариси з історії українського мистецтва. - К., 1966, - С. 64.
11. Жолтовський П. Художнє життя на Україні в XVI-XVIII ст. - К., 1983- 178 с.
12. Історія Волині. Відп.ред.О.Г.Михайлюк.-Львів,Вища школа,1988. -

238 с.

13. Історія українського мистецтва: В 6 т. /АН УРСР. Головна ред. Української радянської енциклопедії. - К., 1967. — Т. 2: Мистецтво XIV- перш. пол. XVI ст. - 274 с.
14. Католицизм на Волині в контексті суспільних відносин на поч. XX ст. / А. Ю. Куцик, В. М. Шостак // Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції студентів та молодих науковців «Культура у фокусі наукових парадигм : концептуальні рефлексії та виклики сьогодення» (9-10 квітня 2014 р.). - Донецьк, ДонНУ. – 2014. - Вип. 1. – С. 189-191.
15. Костомаров М. Слов'янська міфологія//Хроніка 2000. - Випуск 1. - К., 1992. - С 34-35.
16. Кучинко М., Кучинко З., Златогорський О. Історія культури Волині давнього та середньовічного часу. - Луцьк, 2013. – 216 с.
17. Логвин Г. Н. Українсько-польські мистецькі зв'язки XIV-XVI ст. // Українське мистецтво в міжнародних зв'язках. - Київ, 1983. - С 23-27.
18. Логвин Г., Міляєва Л., Свенціцька В. Український середньовічний живопис. - К.: Мистецтво, 1976. - 26 с.
19. Луць В. Збірка Волинських ікон Рівенського краєзнавчого музею// Родовід, - 1994. — Ч. 8.
20. Луць В. Іконописна майстерня Острога першої половини XVIII ст. // Тези та матеріали III Всеукраїнської наукової конференції. "Волинська ікона: питання історії вивчення, дослідження та реставрації". - Луцьк, 1996. - С. 32-33.
21. Макаров А. Світло українського бароко. - Київ: Мистецтво, 1994. – 286 с.
22. Михайлюк О.Г., Кічий І. В. Історія Луцька. - Львів, 1991.-189 с.
23. Мыльников А. С. Картина славянского мира: взгляд из Восточной Европы. Представления об этнической номинации и этничности XVI - начало XVIII века. - Спб., 1999. – 165 с.

24. Нариси культури Давньої Волині. За заг.ред. Г. Охріменка. - Луцьк, 2006.-597 с.
25. Образ святого Київської Русі в контексті морально-духовного розвитку суспільства / В. М. Шостак // Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Серія Філософські науки. – № 10 (335). – 2016. – С. 101–105.
26. Овсійчук В. Українське малярство Х-ХІІІ ст. Проблеми кольору. - Львів, 1996. – 480 с.
27. Огієнко І. Повстання азбуки й літературної мови в слов'ян. - Жовква: Друкарня оо. Василян, 1938. - 300 с.
28. Олекса Воропай. Звичаї нашого народу. Етнографічний нарис: В 2 т. - Мюнхен, 1966. – 187 с.
29. Охріменко Г. Культура лінійно-стрічкової кераміки на Волині. - Луцьк, 2001. - 137 с.
30. Охріменко Г. Неоліт Волині. - Луцьк, 1993. – 119 с.
31. Памятники искусства Советского Союза. Украина и Молдавия. Справочник-путеводитель. - М., 1982.- 65 с.
32. Пуцко В. Ранні ікони Волині. // Тези та матеріали ІІ міжнародної наукової конференції. "Волинська ікона: питання історії вивчення, дослідження та реставрації". - Луцьк: Музей Волинської ікони. - 1995. - С. 5-7.
33. Пуцко В. Художня колекція Волинського єпархіального давньосховища //Тези ІІ Міжнар. конф. Волинська ікона. Питання історії вивчення, дослідження та реставрації. - Луцьк, 1995. - С. 22-24;
34. Свешніков І. К. Битва під Берестечком. - Львів: Слово, 1993. - 299 с.
35. Сидор О. Волинське малярство ХVІІ-ХVІІІ ст. // Образотворче мистецтво, №2, 1988. - С. 18-21.
36. Січинський В. Місто Холм. - Краків: Українське видавництво, 1941. – 23 с.

37. Степовик Д. Історія української ікони Х-ХХ століть. - К.: Либідь, 1996. - 278 с.
38. Українська культура. Лекції за редакцією Дмитра Антоновича. - К., 1993. - 354 с.
39. Франко І. Апокрифи і легенди. - Львів, 1896. - 329 с.
40. Цинкаловський О. Княжий город Володимир. - Львів, 1935. - 154 с.
41. Цинкаловський О. Старовинні пам'ятки Волині. - Торонто, 1975. - 78 с.
42. Чубинський П. Мудрість віків: В 2 кн. - К.: Мистецтво, 1995. - Кн. 1. - 221 с.
43. Шостак В.М. Культура України неолітичного часу та її особливості на Волині./ В.М.Шостак //Збірник наукових праць Харківської державної академії культури.-Випуск 69.-Харків : Друкарня Мадрид, 2020.-С.70-79.
44. Шостак В.М. Культурно-моральні цінності еліти в трактуванні В.К.Липинського / В.М.Шостак // Науковий збірник Українська культура : минуле , сучасне , шляхи розвитку. Рівненський державний гуманітарний університет. - Випуск 35. - Рівне, 2020. - С. 50-57.
45. Шостак В.М. Соціокультурні особливості українського менталітету : вплив Заходу і Сходу / В.М.Шостак //Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. - Серія : Філософські науки. №11(384)-Луцьк: Вежа-Друк, 2018. - С.85 - 90.
46. Великая хроника о Польше, Руси и их соседях XI -XIII ст. - Под ред. чл. кор. АН СССР В.Л. Янина. - И-во Московского университета, 1987. - 175 с.
47. Kondraciuk P. Domniemane ikony Wolynskiej szkoły malarstwa w zbiorach Muzeum Okręgowego w Zamosciu // Доповіді та матеріали IV наукової конф. "Волинська ікона: питання вивчення дослідження та реставрації". - Луцьк, 1997. - С 59-63.

48. Kondraciuk P. Ikony Bogurodzicy na Zamojszczyźnie i ich związki z malarstwem ikonowym Wołynia // Пам'ятки сакрального мистецтва Волині на межі тисячоліть: питання дослідження, збереження та реставрації. Матеріали VI міжнародної конференції по волинському іконопису. - Луцьк: Музей Волинської ікони. - 1999. - С. 79-83.
49. Kondraciuk P. Obraz Matki Bozej Lubomelskiej. Przyczynek do ikonografii przedstawien Matki Bozej Loteranskiej na Wołyniu i obszarze dzisiejszej Lubelszczyzny w okresie baroku// Konferencja "Zamojszczyzna i Wołyn w minionym tysiącleciu. Historia, kultura, sztuka." - Zamosc, 2000,-С. 101.
50. Kraszewski J. I. Wspomnienia Wołynia, Polesia i Litwy. -Warszawa, 1985.
51. Sztuka i liturgia Kościoła Grekokatolickiego w 400 rocznicę Unii Brzeskiej. Katalog wystawy. - Chelm-Zamosc, 1996. - 109 s., 68 ii.

Для нотаток

Навчально-методичне видання

Шостак Віктор Михайлович

Культура Волині

Методичні рекомендації до курсу

Друкується в авторській редакції

Підписано до друку 28.01.2021 р.

Формат 60x84 1 /16. Обсяг 2,09 ум. друк. арк., 1,89 обл.-вид. арк.

Наклад 100 пр. Зам. 9. Видавець і виготовлювач – Вежа-Друк

(м. Луцьк, вул. Шопена, 12, тел. (0332) 29-90-65).

Свідоцтво Держ. комітету телебачення та радіомовлення України ДК № 4607
від 30.08.2013 р. Методичні рекомендації до курсу